

Opiniile exprimate în prezenta publicație aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctele de vedere ale Delegației Comisiei Europene în Republica Moldova, ale Organizației Internaționale pentru Migrație, ale Ministerului Afacerilor Externe din Italia sau ale Organizației Internaționale a Muncii.

Publicația a fost realizată cu asistența Delegației Comisiei Europene în Republica Moldova și a Ministerului Afacerilor Externe din Italia.

GÂNDEȘTE BINE!

FĂUREȘTE-ȚI VIITORUL LA TINE ACASĂ

INFORMAȚII UTILE PRIVIND ÎNREGISTRAREA ȘI FINANȚAREA ÎNTREPRINDERII

INFORMAȚII UTILE PRIVIND ÎNREGISTRAREA ȘI FINANȚAREA ÎNTREPRINDERII

Chișinău 2008

CZU: 658.14

I-52

Opiniile exprimate în publicație aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctele de vedere ale Comisiei Uniunii Europene, ale Ministerului de Externe al Italiei sau ale Organizației Internaționale pentru Migrație.

OIM este fidelă principiului că migrația legală ce respectă demnitatea umană aduce beneficii migranților și societății. În calitate de organizație inter-guvernamentală, OIM colaborează cu partenerii săi pe plan mondial după cum urmează: asistă la satisfacerea provocărilor operaționale ale migrației; promovează înțelegerea integrală a problemelor ce țin de migrație; încurajează dezvoltarea economică și socială prin intermediul migrației; activează pentru respectarea reală a demnității umane și a bunăstării migranților.

Publicația a fost realizată cu sprijinul Comisiei Uniunii Europene și a Ministerului de Externe al Italiei.

Editor:

Organizația Internațională pentru Migrație, Misiunea în Moldova

Adresa:	Tel.: (+ 373 22) 23 29 40
Str. Ciuflea, 36/1	Fax.: (+ 373 22) 23 28 62
Chișinău	E-mail: iomchisinau@iom.int
Republica Moldova	Pagina Web: http://www.iom.md

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

Informații utile privind înregistrarea și finanțarea întreprinderii / Org. Intern. pentru Migrație, Misiunea în Moldova. – Ch. : S. n., 2008 (Tipogr. "Reclama" SA). – 28 p.

1500 ex.

ISBN 978-9975-105-04-0

658.14

I-52

Cuprins

Introducere	3
Înregistrarea întreprinderii	5
Reguli comune pentru înregistrarea întreprinderilor	6
Schema procedurii de înregistrare	7
Înregistrarea de stat a întreprinzătorului individual	8
Înregistrarea de stat a persoanei juridice	9
Informații cu privire la plăți	10
Oficiile teritoriale ale Camerei Înregistrării de Stat	11
Finanțarea activității de antreprenoriat	15
Despre credite	16
Despre microfinanțare	21
Despre leasing.....	24

© 2008 Organizația Internațională pentru Migrație (OIM)

Toate drepturile sunt rezervate. Nici o parte a prezentei publicații nu poate fi reprodusă, păstrată pe un sistem de căutare a informației sau transmisă sub orice formă prin intermediul unor mijloace electronice, mecanice, de fotocopiere, înregistrare sau altfel fără permisiunea scrisă prealabilă a editorului.

ISBN 978-9975-105-04-0

Introducere

Antreprenoriatul este activitatea de fabricare a producției, executare a lucrărilor și prestare a serviciilor, desfășurată de cetățeni în mod independent, din proprie inițiativă, în numele lor, pe riscul propriu și sub răspunderea lor patrimonială cu scopul de a-și asigura o sursă permanentă de venituri.

Activitatea de antreprenorat în Republica Moldova poate fi practică în baza unor forme organizatorico-juridice. Ea poate fi desfășurată sub *o formă de organizare juridică sau în baza patentei de întreprinzător*.

Conform Legii nr. 845/ 03.01.1992 „Cu privire la antreprenorat și întreprinderi”, există următoarele **forme organizatorico-juridice**:

- a) întreprinzător individual;
- b) societate în nume colectiv;
- c) societate în comandită;
- d) societate pe acțiuni;
- e) societate cu răspundere limitată;
- f) cooperativă de producție;
- g) cooperativă de întreprinzător
- h) întreprindere dearendă;
- i) întreprindere de stat și întreprindere municipală.

Înregistrarea întreprinderilor se efectuează de către Camera Înregistrării de Stat (CÎS) a Ministerului Dezvoltării Informaționale, prin intermediul oficiilor sale teritoriale (Bălți, Cahul, Chișinău, Căușeni, Edineț, Hîncești, Orhei, Soroca, Ungheni, UTA Găgăuzia).

Patenta de întreprinzător este un certificat de stat nominativ ce atestă dreptul de a desfășura genul de activitate de întreprinzător indicat în ea în decursul unei anumite perioade de timp. Patenta se eliberează la cererea antreprenorului de către Inspectoratul fiscal teritorial pe raza căruia solicitantul își are domiciliul sau locul de desfășurare a activității preconizate, în decurs de 3 zile de la data depunerii cererii. La cerere se anexează chitanța de plată pentru achitarea taxei stabilite conform genului de activitate, copia certificatului (patentei), a diplomei și altor documente care confirmă nivelul de calificare și fotografiile solicitantului.

Patenta poate fi eliberată de primăria în a cărei rază de administrare solicitantul intenționează să-și desfășoare activitatea în baza patentei, în cazul dacă în localitatea respectivă nu este amplasat un inspectorat (oficiu) fiscal. Patenta eliberată de primărie este valabilă numai pe teritoriul administrat de aceasta. Înregistrarea, impozitarea, evidența contabilă în baza utilizării patentei de întreprinzător este reglementată de prevederile Legii „Cu privire la patenta de întreprinzător”, nr. 93-XIV din 15.07.1998, cu toate modificările la zi.

Reguli comune pentru înregistrarea întreprinderilor

Antreprenorul este obligat să se înregistreze ca persoană juridică sau ca întreprinzător individual până la începerea activității sale economice, în conformitate cu Legea nr. 220-XVI din 19.10.2007 „Privind înregistrarea de stat a persoanelor juridice și întreprinzătorilor individuali”.

Persoanele juridice sau întreprinzătorii individuali se înregistrează la oficiul teritorial al Camerei Înregistrării de Stat, în a cărui rază de administrare se află sediul acestora. Oficiile teritoriale ale CÎS nu sunt în drept să refuze primirea cererii de înregistrare sau să ceară prezentarea altor acte decât cele prevăzute de legislație. Întreprinderea se înregistrează, în mod obligatoriu, la organul fiscal pentru a i se atribui un cod fiscal în conformitate cu legislația în vigoare. Numărul unic de identificare de stat (IDNO) atribuit întreprinderii și organizației este considerat și cod fiscal.

Nivelul minim al capitalului social al întreprinderilor, fie cu capital străin sau autohton, se determină în conformitate cu prevederile legislației Republicii Moldova, și la moment este de: a) pentru S.R.L. – 5 400 lei; S.A. – nu mai puțin de 20 000 lei.

Sediul întreprinderii poate fi domiciliul unuia din fondatori sau o altă adresă. Dacă sediul este acordat de către o persoană fizică, se prezintă o decizie autentificată notarial, de acordare a adresei juridice pentru viitoarea întreprindere. Dacă sediul este acordat de către o persoană juridică, se prezintă o scrisoare de garanție.

Documentele pentru înregistrarea de stat se perfectează în limba de stat și se depun la organul înregistrării de stat de către fondator sau de către reprezentantul acestuia, împuternicit prin procură autentificată, în modul stabilit de lege. Întreprinderea și organizația se consideră constituită la momentul înregistrării de stat. Taxele de înregistrare a persoanelor juridice și întreprinzătorilor individuali sunt aprobate prin HG nr. 926 din 12.07.2002, art. 1039, MO, din 18.07.2002.

Schema procedurii de înregistrare

Camera Înregistrării de Stat asigură:

- verificarea identității persoanelor;
- verificarea dacă pe numele fondatorilor nu sunt înregistrate întreprinderi care nu funcționează și care nu au fost lichidate în modul stabilit de lege sau care au datorii față de bugetul public național;
- verificarea dacă administratorul nu prestează muncă prin cumul la o altă unitate în calitate de administrator, cu excepția cazurilor când administratorul este concomitent și proprietar al unității;
- verificarea terminologică a denumirii întreprinderii;
- atribuirea codurilor statistice;
- luarea la evidență fiscală;
- perfectarea actelor;
- eliberarea certificatului pentru deschiderea contului temporar în instituțiile bancare;
- recepționarea comenzilor pentru perfectarea ștampilei;
- achitarea taxelor necesare (în incinta Camerei).
- constatarea respectării interdicției legale a administratorului de a fi administrator în alte firme; preluarea avizelor pentru Monitorul Oficial.

Instituția bancară

- deschiderea contului temporar și depunerea capitalului social subscris.

Camera Înregistrării de Stat

Fondatorii se prezintă la registratorul de stat la data și ora indicată pentru:

- autentificarea actelor de constituire,
- eliberarea certificatului de înregistrare (luarea la evidență fiscală, CNAS și CNAM),
- eliberarea documentelor de constituire,
- eliberarea ștampilei întreprinderii înregistrate.

1-10 zile maximum

Înregistrarea de stat a întreprinzătorului individual

„Întreprinzătorul individual”¹ este una din formele activității de antreprenariat. Întreprinzător individual – persoană fizică cu capacitate de exercițiu deplină, care practică activitate de întreprinzător în nume și pe risc propriu, fără a constitui o persoană juridică, și este înregistrată în modul stabilit de Legea nr. 220/19.10.2007, Articolul 28.

Documentele necesare pentru înregistrarea întreprinzătorului individual sunt următoarele:

- a) cererea de înregistrare, conform modelului aprobat de organul înregistrării de stat;
- b) documentul ce confirmă achitarea taxei de înregistrare.

Depunerea documentelor pentru înregistrarea de stat a întreprinzătorilor individuali se efectuează într-un mod similar persoanelor juridice. La înregistrarea de stat se verifică identitatea și capacitatea de exercițiu ale persoanei fizice.

Înregistrarea de stat a întreprinzătorului individual nu se admite în cazul în care:

- persoana fizică este deja înregistrată în calitate de întreprinzător individual;
- persoana respectivă este lipsită, prin hotărârea instanței de judecată, de dreptul de a practica activitate de întreprinzător;
- în cazul în care pe numele unei persoane au fost înregistrate anterior întreprinderi care nu funcționează și care nu au fost lichidate în modul stabilit de lege sau care au datorii la bugetul public național, persoanei în cauză i se refuză înregistrarea până la înlăturarea circumstanțelor menționate.

Registratorul, în termen de 3 zile lucrătoare de la data depunerii documentelor, adoptă decizia de înregistrare sau de refuz de înregistrare.

1 În conformitate cu Legea Republicii Moldova nr. 220-XVI din 19 octombrie 2007, întreprinderile individuale înregistrate pînă la intrarea în vigoare a prezentei legi (30.05.2008) vor fi considerate întreprinzători individuali și nu vor fi supuse reînregistrării.

Costurile înregistrării întreprinzătorului individual includ: i) taxa pentru înregistrare – 54 lei (în regim de urgență – 108 lei); ii) extras din Registru – 126 lei; iii) publicarea în Buletinul Camerei Înregistrării de Stat – 54 lei, plus costul ștampilei.

Înregistrarea de stat a persoanei juridice

Pentru înregistrarea de stat a persoanei juridice se depun următoarele documente:

- a) cererea de înregistrare, conform modelului aprobat de organul înregistrării de stat;
- b) hotărârea de constituire și actele de constituire ale persoanei juridice, în funcție de forma juridică de organizare, în două exemplare;
- c) documentul ce confirmă depunerea de către fondatori a aportului în capitalul social al persoanei juridice în mărimea și în termenul prevăzute de legislație;
- d) documentul ce confirmă achitarea taxei de înregistrare.

Pentru înregistrarea de stat a persoanelor juridice *cu investiții străine*, pe lângă documentele prevăzute la alin. a)-b) se vor depune:

- a) extrasul din registrul național din țara de origine a investitorului;
- b) actele de constituire ale persoanei juridice străine;
- c) cazierul judiciar al administratorului persoană fizică străină, eliberat de organul competent din țara sa de origine și din Republica Moldova.

Costurile înregistrării unei persoane juridice includ (exemplu pentru SRL) : i) taxa pentru înregistrare – 250 lei (în regim de urgență – 500 lei); ii) perfectarea actelor SRL: 108 lei (în regim de urgență – 216 lei), iii) rezervarea denumirii – 39 lei, iv) extras din Registru – 126 lei; v) publicarea în Buletinul Camerei Înregistrării de Stat – 54 lei, vi) aprobarea denumirii la Centrul de Terminologie – 15 lei, vii) costul ștampilei.

**Oficiile teritoriale
ale Camerei Înregistrării de Stat**

Oficiul teritorial	Zona de deservire	Programul de lucru și localul pentru audiență
BALȚI	Bălți	Luni-Vineri: str. Moscovei 13
	Sîngerei	Fiecare zi de marți a lunii: str. Independenței 124; clădirea Primăriei
	Glodeni	Fiecare zi de joi a lunii: str. Suveranității 4; clădirea Primăriei
	Fălești	Fiecare zi de luni a lunii: str. Ștefan cel Mare 73; clădirea Primăriei
	Rîșcani	Fiecare zi de miercuri a lunii: str. 31 August 4; clădirea Primăriei
CAHUL	Cahul	Luni-Vineri: str. 31 August 11
	Cantemir	Fiecare a doua și a patra zi de miercuri a lunii: str. Trandafirilor 2; clădirea Primăriei
	Taraclia	Prima și a treia zi de luni a lunii: str. Lenin 167; clădirea Băncii de Economii
CHIȘINĂU	Chișinău	Luni-Vineri: bd. Ștefan cel Mare și Sfînt, 73
	Anenii Noi	Prima și a treia zi de vineri a lunii: str. Sciusev 1; clădirea Inspectoratului Fiscal
	Dubăsari	A doua și a patra zi de vineri a lunii: s. Coșnița; clădirea Consiliului Raional
CĂUȘENI	Căușeni	Luni-Vineri: str. A. Mateevici 3A
	Căinari	A treia și a patra zi de miercuri a lunii: str. Alexandru cel Bun 12; clădirea Primăriei
	Ștefan-Vodă	Fiecare zi de vineri a lunii: str. Libertății 1; clădirea Inspectoratului Fiscal
HÎNCEȘTI	Hîncești	Luni-Vineri: str. Mihalcea Hîncu 148A
	Basarabeasca	Primele trei zile de vineri și a patra zi de joi a lunii: str. Karl Marx 2; clădirea Primăriei
	Cimișlia	Primele trei zile de vineri și a patra zi de joi a lunii: str. Ștefan cel Mare 12; clădirea Consiliului Raional
	Leova	Fiecare zi de marți a lunii: str. Dosoftei 3; clădirea Consiliului Raional

EDINEȚ	Edineț	Luni-Vineri: str. Ștefan-Vodă 18
	Briceni	Fiecare zi de vineri a lunii: str. Independenței 3; oficiul Agenției pentru Ocuparea Forței de Muncă
	Dondușeni	Prima și a treia zi de marți din lună: str. Independenței 47; clădirea Consiliului Raional
	Ocnîța	Prima și a treia zi de miercuri din lună: str. Independenței 47; clădirea Consiliului Raional
ORHEI	Orhei	Luni-Vineri: bd. M. Eminescu 9
	Telenești	Prima zi de marți a lunii și a treia zi de joi a lunii: str. Mihai Viteazul 12; clădirea Inspectoratului Fiscal
	Rezina	Prima și a patra zi de joi a lunii și a doua și a treia zi de marți a lunii: str. 27 August 1; clădirea Primăriei
	Șoldănești	Prima și ultima zi de miercuri a lunii: str. Boris Glavan 1; clădirea Inspectoratului Fiscal
SOROCA	Soroca	Luni-Vineri: str. Alexandru cel Bun 16
	Drochia	Fiecare zi de vineri a lunii: str. Independenței 15; clădirea Inspectoratului Fiscal
	Florești	Fiecare zi de marți a lunii: str. Victoriei 2; clădirea Inspectoratului Fiscal
UNGHENI	Ungheni	Luni-Vineri: str. Națională 7
	Nisporeni	Prima și a treia zi de joi a lunii: str. Ion-Vodă 2; clădirea Consiliului Raional
	Călărași	Prima și a treia zi de marți a lunii: str. Biruinței 1; clădirea Consiliului Raional
UTA GĂGĂUZIA	Comrat	Luni-Vineri: str. Comsomoliscăia 24
	Ceadăr-Lunga	Fiecare zi de vineri a lunii: str. Lenin 2; clădirea Administrației Raionale din Ceadăr-Lunga
	Vulcănești	Fiecare zi de vineri a lunii: clădirea Administrației Raionale din Vulcănești

Notă: Pentru contacte la zi și pentru orarul de lucru cu publicul al oficiilor teritoriale din fiecare raion, accesați pagina web a Ministerului Dezvoltării Informaționale: http://www.mdi.gov.md/office_grp_md_1/

Informații cu privire la plăți

Tarifele serviciilor cu plată prestate de Camera Înregistrării de Stat sunt aprobate prin **Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 926 din 12.07.2002.**

Plățile pentru înregistrarea de stat a întreprinderilor și organizațiilor, pentru furnizarea informației din Registrul de stat al întreprinderilor și organizațiilor și prestarea altor servicii în acest domeniu **se achită concomitent cu depunerea cererii respective** la oficiul teritorial al Camerei Înregistrării de Stat.

Potrivit prevederilor **Legii taxei de stat nr. 1216-XII din 03.12.1992**, pentru legalizarea semnăturilor de pe documentele de constituire a întreprinderilor și pentru autentificarea actelor de constituire s-a stabilit **taxa de câte 10 lei pentru fiecare document.**

În conformitate cu Nomenclatorul lucrărilor efectuate și serviciilor prestate, contra plată, de către organizațiile și instituțiile din sfera științei și inovării subordonate Academiei de Științe a Moldovei și tarifele acestora, aprobat prin Anexa 1 Hotărârea Guvernului nr. 724 din 26 iunie 2006, pentru **redactarea și aprobarea denumirii de întreprindere și textelor pentru ștampilă** se achită câte o taxă **în mărime de 20 lei** și, respectiv, **15 lei.**

Plata pentru confecționarea ștampilei se virează în contul Întreprinderii de Stat „Registru”: **145 lei – suport metalic** sau **226 lei – suport color.**

Finanțarea activității de antreprenoriat

Informații utile privind înregistrarea și
finanțarea întreprinderii

Asigurarea mijloacelor pentru afacere ar putea fi una dintre cele mai mari probleme pe care va trebui să le rezolve firmele noi. Mijloacele financiare pot proveni din diferite surse – împrumuturi, economii personale, credite comerciale și altele.

Pentru o mare parte din antreprenorii începători mijloacele personale sau împrumuturile de la familie ori prieteni (surse neoficiale) ar putea reprezenta cele mai accesibile surse de finanțare.

Băncile sunt rezervate în a acorda credite firmelor nou-înființate. Banca are nevoie de siguranță că va primi înapoi banii acordați drept credit, iar firmele recent înființate nu oferă această garanție din diferite motive (nu au istoric, nu au experiență, nu au multe aspecte care să facă din aceste firme elemente stabile în cadrul economiei).

Cu toate acestea, reprezentarea unei firme nou-înființate la o bancă trebuie să se facă astfel încât firma să fie pusă în cea mai bună lumină posibilă în fața băncii.

Pregătirea pentru obținerea unui credit bancar:

- Informarea asupra liniilor de finanțare existente la instituțiile financiare (bănci, agenții de micro-creditare, organizații non-guvernamentale etc.);
- Alegerea instituției și a liniei de credit în funcție de condițiile de finanțare;
- Elaborarea planului de afaceri;
- Pregătirea documentelor solicitate la bancă;
- Evaluarea corectă a garanțiilor disponibile.

De foarte multe ori, la prezentarea firmei în fața băncii întreprinzătorii fac anumite greșeli, unele fiind ușor de evitat.

Următoarea este o scurtă listă a acestor greșeli:

- Supradimensionarea creditului față de necesitățile afacerii;
- Supradimensionarea creditului față de posibilitățile firmei;
- Lipsa documentației solicitate pentru acordarea creditului;
- Lipsa garanțiilor necesare pentru acordarea creditului.

Trebuie de știut că incubatoarele de afaceri oferă firmelor nou-înființate asistență gratuită de afaceri și management, oficiu și alte servicii de susținere. De obicei aceste incubatoare sunt gestionate de agențiile de dezvoltare economică sau de autoritățile locale și sunt create pentru promovarea întreprinderilor care activează în anumite subsectoare.

Despre credite

Ce este un credit?

Creditul reprezintă un împrumut acordat de către o parte (denumită creditor, de exemplu o bancă) unei alte părți (denumită debitor) pe o perioadă determinată de timp și cu un grafic de rambursare (întoarcere a sumei împrumutate), la terminarea căreia debitorul întoarce suma împrumutată plus o anumită dobândă (procent).

Băncile din Moldova oferă credite în lei sau în valută. Pentru obținerea creditului este necesar de prezentat:

- o cerere-anchetă oferită de bancă,
- buletinul de identitate,
- alte documente, în dependență de tipul creditului ales.

Tipuri de credite

Creditele *de consum* sunt acordate pentru procurarea aparatelor electrocasnice, calculatoarelor, mobilei, autoturismelor, altor obiecte pentru uz personal.

Creditele *ipotecare* sunt destinate pentru procurare de imobile (apartamente, case de locuit), terenuri sau renovarea imobilelor deja aflate în proprietatea aplicantului.

Creditele *investiționale* sau *pentru afaceri* se acordă pentru procurarea echipamentului, imobilelor etc., care sunt utilizate apoi de către întreprinderi pentru activitățile lor curente.

Creditele *comerciale* sau *marfare* pot fi folosite pentru administrarea afacerii. Adică furnizorii de servicii vor livra bunuri și servicii înainte de a primi plata pentru ele. De exemplu, în cazul tipografiilor se poate negocia cu furnizorul de hârtie un termen de 30 de zile pentru achitare, astfel încât noul agent economic să poată face achitarea serviciilor din veniturile obținute din vânzări.

Din ce constă un credit?

Creditul constă din suma principală (suma propriu-zisă luată cu împrumut) și dobândă (procentul calculat din suma principală).

Rata dobânzii: Rata poate fi *fixă* (aceeași pe toată perioada creditului) sau *flotantă* (poate fi schimbată de bancă în dependență de situația pe piață). Dobânda poate fi calculată:

- la soldul creditului, ceea ce înseamnă că veți plăti dobândă doar pentru suma datorată după achitarea conform graficului de rambursare, sau
- la suma principală luată cu împrumut inițial.

Comisioane: În afară de dobândă, debitorul achită și anumite comisioane – plăți suplimentare. De exemplu, există comision pentru eliberarea creditului, comision pentru rambursarea anticipată (achitarea înainte de termen a creditului) etc.

Penalități: Atunci când nu este respectat graficul de rambursare (întârziere cu plata), debitorul va fi obligat să plătească penalități destul

de mari. Atunci când întârzierea plății este mai mare de 60 de zile, banca va trimite dosarul în judecată pentru recuperarea datoriei. În curând va fi creat și biroul istoriilor creditare. Odată ce o persoană are restanțe la credite, acest lucru va putea fi ușor verificat, ceea ce va împiedica acea persoană să mai beneficieze de credite la alte bănci din Moldova.

Cum funcționează creditele?

Creditele de consum, cu sume mici, între 3.000 și 30.000 lei, și perioade scurte de timp, de exemplu între 12 și 24 luni, sunt eliberate de bănci fără gaj, cu un pachet minim de documente, care include buletinul de identitate și certificatul de salariu sau de venit. Credite pentru procurarea unor bunuri de consum (mobilă, electrocasnice etc.) pot fi obținute direct la multe magazine.

Mai nou, băncile oferă credite pentru studii, organizarea nunțiilor, vacanțe sau excursii peste hotare etc. Sumele pot ajunge și pînă la 65.000–100.000 lei, în dependență de bancă și de situația financiară a persoanei.

Creditele în cont curent (overdraft) permit luarea împrumutului prin intermediul unei proceduri simplificate, în anumite cazuri, fără a merge la bancă. Overdraftul poate fi oferit întreprinderilor pentru acoperirea necesităților curente de mijloace bănești, precum și persoanelor fizice, prin intermediul cardului bancar. Aceasta este posibil atunci când salariul este plătit pe un cont de card deschis la una din bănci, cu care angajatorul persoanei are un proiect salarial. În acest caz, dacă pe card nu mai sunt bani, deținătorul poate cheltui o sumă de bani de mărimea unui sau mai multor salarii. Salariul va fi folosit ca *garanție*.

Cardurile de credit permit luarea cu împrumut de pe card a unei sume de bani pînă la o *limită* stabilită în dependență de mai mulți factori: mărimea salariului, vechimea de muncă, istoria creditară etc. Este foarte important de cunoscut rata dobânzii, comisioanele și penalitățile aplicate de bancă.

În cazul **creditelor auto**, se pot procura autoturisme vechi și noi, care vor fi *gajate* în folosul băncii. De asemenea, este obligatoriu de a obține asigurarea CASCO în folosul băncii creditoare (de la care a fost luat creditul). CASCO depinde de tipul autoturismului și poate fi destul de costisitoare (această asigurare de regulă acoperă toate riscurile, începând cu accidente și terminând cu furturi).

Creditele ipotecare sunt destinate pentru procurare de imobile (apartamente, case de locuit), terenuri sau pentru renovarea imobilelor deja aflate în proprietatea aplicantului. Aceste credite se dau pe perioade lungi de timp, care pot ajunge pînă la 20 ani. Băncile acordă credite ipotecare de regulă pînă la 70% din valoarea imobilului procurat, care totodată va servi drept *gaj*. Dacă aplicantul oferă *gaj* adăugător (de exemplu un alt imobil aflat în proprietate), se pot obține și 100% din costul imobilului. În cazul de renovare, creditul este de 100% din costul reparației.

Pentru creditele cu sume și perioade mai mari, pe lîngă buletin și certificatul de venit, băncile vor mai cere documente suplimentare, precum carnetul de muncă, dovada achitării serviciilor comunale, certificatele de venit ale membrilor familiei (cel mai des, al soției/soțului) etc.

Pentru **credite pentru afaceri** sau **investiții** băncile solicită următoarele documente: rapoartele financiare ale firmei, adică bilanțul și contul de profit și pierderi, fluxul mijloacelor bănești pe o perioadă de 1-3 ani. În cazul unor firme/afaceri noi banca va solicita prezentarea unui plan de afaceri ce argumentează profitabilitatea afacerii. De asemenea, banca poate cere garanții sub formă de *gaj* asupra echipamentului sau mărfii, ipotecă asupra sediului sau încăperilor de producție sau scrisori de garanție de la alte bănci sau firme.

Ce este gajul și cînd este nevoie de el?

În dependență de suma și scopul creditului, acesta poate fi eliberat *cu gaj* sau *fără gaj*. Creditele **garantate prin gaj** sunt eliberate de regulă

pentru procurarea unor bunuri cu valoare mare, precum autoturisme, imobile sau echipamente de producere. Prin *gaj* persoana garantează că, în cazul în care ea nu poate rambursa creditul, creditorul va vinde obiectul dat în *gaj*, din suma obținută rambursîndu-și suma împrumutată. Drept *gaj* pot servi imobile, terenuri, apartamente, autoturisme, echipamente și alte obiecte acceptate de bancă.

Este important de știut că băncile iau bunurile în *gaj* la un preț mai mic decît valoarea aceluși bun pe piață. De regulă, autoturismele, echipamentul și alte bunuri sunt evaluate la 30-50% din prețul lor pe piață. Imobilele se evaluează la 70% din prețul de piață, fiind necesară prezentarea unui raport de evaluare din partea unei firme specializate. Dacă bunul *gajat* mai are și alți proprietari, este nevoie de acordul lor.

Ce reprezintă fidejusiunea (garanția personală)?

Pentru toate tipurile de credite banca poate cere suplimentar garanțarea de către o altă persoană. Cel care garantează răspunde de achitarea creditului în loc de debitor, în cazul în care debitorul nu achită creditul. Cel care garantează va prezenta aceleași documente ca și debitorul, inclusiv buletinul de identitate, certificatul de venit etc.

Întrebările care urmează a fi adresate lucrătorului bancar la solicitarea unui credit:

1. Care este rata dobînzii și cum este ea: fixă sau flotantă?
2. Ce comisioane suplimentare percepe banca: comision de acordare, comision pentru rambursarea anticipată etc.?
3. Care sunt penalitățile în cazul în care întîrzii sau nu respect graficul de rambursare?
4. Am suficiente documente care să confirme situația mea financiară?

5. Dacă mi se cere gaj, am suficiente bunuri pe care aș putea să le utilizez?
6. Dacă gajez imobil sau teren, e necesar să am acordul celorlalți proprietari (dacă mai sunt și alții)?

Despre microfinanțare

Microfinanțarea este activitatea de creditare a întreprinderilor mici și mici. Microcreditarea vine să susțină acest sector important al afacerilor. Băncile și organizațiile de microfinanțare oferă condiții de creditare mai avantajoase, astfel încât să asigure profitabilitatea întreprinderilor mici și mici și să contribuie la prosperarea afacerilor lor. Beneficiarii de bază ai acestor produse sunt gospodăriile țărănești și întreprinderile individuale.

De regulă, creditele nu sunt de sume mari. Pentru creditele mici nu este nevoie de gaj, acesta fiind necesar pentru creditele mai mari. În gaj se poate da imobilul, terenul, echipamente, stocurile de marfă. În unele cazuri, celor care solicită credite li se poate cere să prezinte un plan de afaceri, care demonstrează profitabilitatea afacerii și modul de realizare.

Termenul de examinare a cererii pentru credit este mai scurt, uneori fiind nevoie doar de o singură zi.

Termenul acestor împrumuturi poate fi diferit. Uneori se oferă și o perioadă de grație², pe parcursul căreia nu se fac rambursări ale creditului. Împrumuturile se acorda atât pentru susținerea activității, cât și pentru lansarea unei noi întreprinderi sau afaceri.

Rata dobânzii și comisioane: Creditele se acordă în lei moldovenești sau în valută, rata dobânzii (procentul) la împrumutul în lei fiind mai mare. De asemenea, se achită comisioane pentru eliberarea creditului, mărimea acestui comision depinde de termenul creditului.

² Perioadă de grație – interval de timp convenit de părți între momentul începutului utilizării creditului obținut și momentul începerii rambursării.

Acordarea garanțiilor: Unele organizații de microfinanțare oferă garanții financiare micilor întreprinzători, pentru obținerea unui credit de la o bancă comercială. Valoarea acestei garanții nu poate depăși 50% din valoarea creditului (70% în cazul unei afaceri administrate de o femeie).

Cine se ocupă de microfinanțare?

Microfinanțarea este o activitate realizată de mai multe categorii de instituții: 1) organizații de microfinanțare, 2) bănci comerciale.

Aceste instituții au filiale pe întreg teritoriul Moldovei. Microfinanțare se poate obține și de la peste 450 de Asociații de economii și împrumut, care funcționează pe întreg teritoriul țării, inclusiv în localitatea Dvs. Pentru a afla datele de contact ale celei mai apropiate Asociații de economii și împrumut, puteți contacta Comisia Națională a Pieței Valorilor Mobiliare, tel. 022 - 22-38-80.

Instituții financiare cu produse pentru IMM:

Denumirea organizației de microfinanțare	Adresa	Contacte
Microinvest	str. Pușkin 16, mun. Chișinău	Tel.: 212765, 229905 www.microinvest.md
Corporația de Finanțare Rurală	Str. Ion Creangă 10/5, mun. Chișinău	Tel./Fax: 595559, 595659 www.microfinance.md
Prime Capital	Str. Bănulescu-Bodoni 7 mun. Chișinău	Tel.: 543043 www.primecapital.md
Procredit Bank	bd. Ștefan cel Mare și Sfint, 65, of. 901, mun. Chișinău	Tel./Fax: 270707, 273488 www.procreditbank.md
Banca Socială	str. Bănulescu-Bodoni 61, mun. Chișinău	Tel./Fax: 221481, 224230 www.socbank.md
Mobiasbanca - Groupe Societe Generale	bd. Ștefan cel Mare și Sfint 81-a, mun. Chișinău	Tel.: 256456, 256561 www.mobiasbanca.md
Moldova-Agroindbank	str. Cosmonauților 9, mun. Chișinău	Infoline: 856565 www.maib.md
Banca de Economii	Str. Columna 115, mun. Chișinău	Tel.: 218001, 218005 www.bem.md
Eximbank – Gruppo Veneto Banca	bd. Ștefan cel Mare și Sfint 171/1, mun. Chișinău	Tel./Fax: 301102, 601611 www.eximbank.md

Despre leasing**Ce este leasingul?**

Leasingul (credit-bail) este o forma specială de realizare a operației de creditare pe termen mediu și lung pentru procurarea diferitor bunuri. De obicei acestea sunt autoturisme, echipament industrial sau imobile. Indiferent de forma în care se face leasingul, la sfârșitul perioadei, solicitantul are câteva opțiuni:

- încetarea contractului;
- continuarea lui pentru o perioadă de timp;
- cumpărarea utilajului la preț prestabilit.

Tipurile de leasing

Există mai multe tipuri de leasing. În Moldova cel mai răspândit este *leasingul financiar* pentru autoturisme, care se aseamănă cu un contract de cumpărare în credit. În cazul dat, se achită un avans între 10% și 30% din prețul autoturismului, se ia în chirie autoturismul pe o perioadă de pînă la 6 ani, iar apoi se achită ultima tranșă (valoarea reziduală) și autoturismul trece în proprietatea persoanei.

Pentru a lua un autoturism în leasing, persoana poate merge direct la una din companiile de leasing din Moldova sau la vânzătorul de autoturisme, care va propune încheierea contractului pe loc (la fel ca și creditele de consum obținute direct de la magazin).

Alt tip de leasing – leasingul operațional, în cadrul căruia o persoană sau o companie ia în chirie echipament profesional sau industrial pe o perioadă relativ mică de timp, care la expirarea termenului de leasing este întors companiei de la care a fost luat în chirie. Acest tip de leasing este cel mai des utilizat în cazul echipamentului de construcție (de ex. macarale, camioane grele, remorci etc.).

Avantajele leasingului

Cel mai important avantaj al leasingului este faptul că nu trebuie de oferit gaj, deoarece obiectul luat în chirie nu trece în proprietatea arendașului/ utilizatorului, rămânând al companiei de leasing, și în cazul în care nu sunt achitate plățile lunare, poate fi preluat de companie.

Un alt avantaj este că leasingul se obține mult mai simplu decât un credit. Solicitantul va prezenta buletinul de identitate, certificatul de salariu și alte documente care ar putea confirma situația financiară. Pentru autoturisme se prezintă și permisul de conducere.

În cazul leasingului operațional, avantajul este că utilizatorul închiriază – și nu achiziționează – echipament costisitor și necesar doar pentru realizarea unui singur proiect/construcție.

Costurile leasingului

În general, leasingul seamănă cu un credit, deoarece de asemenea se achită o dobândă, însă principala deosebire este că nu sunt dați bani direct, ca în cazul creditului, ci se dă bunul, pentru utilizarea căruia se plătește lunar o tranșă conform unui grafic și dobândă. Rata dobânzii poate fi fixă (constantă pe toată perioada) sau flotantă (variază în funcție de situația pe piață).

Comaniile de leasing mai cer diverse comisioane pentru analiza dosarului, comisioane anuale etc. Autoturismele trebuie să aibă asigurarea CASCO și uneori poate fi necesar controlul tehnic doar la anumite centre de deservire.

Întrebările pe care trebuie să le puneți înainte de a încheia un contract de leasing

1. Care este rata dobânzii? Dobânda este fixă sau flotantă?
2. Care sunt celelalte comisioane și cum are loc plata lor (comision de eliberare, comision pentru anulare, comision anual etc.)?
3. Care este suma inițială (avansul) și care este suma finală (valoarea

reziduală a bunului) pentru a prelua bunul în proprietate?

4. Cum se încheie corect asigurarea CASCO?
5. Este necesară trecerea reviziei tehnice la un anumit centru de deservire?
6. Ce se întâmplă dacă au loc întârzieri la plata tranșelor lunare sau survine imposibilitatea de plată?

Cele mai cunoscute companii de leasing:

MAIB Leasing	www.leasing.md
IMC Leasing	www.imcleasing.md
Top Leasing	www.topleasing.md
Raiffeisen Leasing	www.raiffeisen-leasing.md
Total Leasing	www.total-leasing.md
Euro Leasing	www.euroleasing.md
BS Leasing	Bd. Moscova 21, Chișinău
Status Leasing	Str. București 83, Chișinău

Factorii care determină accesul la finanțare

Așa cum am menționat, posibilitatea de a obține un împrumut pentru o firmă nou-înființată depinde de un șir de factori. Modalitatea tradițională de evaluare a acestor factori se reduce la metoda celor cinci „C”: *Caracter, Capacitate, Capital, Garanție (Collateral - engl.), Condiții*. Prin acești cinci factori calitativi, de regulă, se determină gradul riscului la acordarea creditelor.

1. Colectarea informației privind *Caracterul* reprezintă un aspect psihologic al evaluării potențialului client. Aceasta presupune atât obținerea informației generale la locul de trai, discuții cu vecinii, giranții, clienții și partenerii de afaceri, stabilirea reputației și poziției în comunitate, a relațiilor cu prietenii, familia, colegii de afaceri, precum și a gradului de stabilitate psihologică și emoțională.

2. *Capacitatea* de plată, sau posibilitatea obținerii profitului, este determinată de viabilitatea afacerii, care depinde de domeniul în care activează întreprinderea, baza de producere, condițiile în care se prevede a fi realizată afacerea.

Acești factori se apreciază după performanțele din trecut ale clientului, după metodele de administrare a afacerii, toate acestea fiind completate de observații la fața locului privind mijloacele și spațiul de producție, spațiul/piața de desfacere sau alte facilități ale clientului.

3. *Capitalul* – se evaluează prin analiza condițiilor financiare generale ale firmei. Analiză capitalului se efectuează pornind de la documentele financiare (bilanțul, raportul de profit și pierderi etc.). Este foarte important ca evidența contabilă să fie și veridică.

4. *Garanția* („Gajul”) este reprezentată de activele pe care clientul le poate oferi ca garanție în scopul obținerii creditului.

Colectarea informației privind Gajul:

- Importanța psihologică a garanției;
- Titlul, dreptul de proprietate asupra acestuia, dacă se cere gaj;
- Posibilitatea și prețul real de vânzare al gajului pe piața locală;
- Starea și siguranța bunului, dacă se cere gaj;
- Dreptul legal de re-vânzare a gajului;
- Calitatea relației cu fidejusrorii;
- Capacitatea de rambursare a fidejusrilor (sursele și veniturile stabile ale acestora);
- Motivația de a rambursa (de către debitor și fidejusr)

5. *Condițiile* în care activează întreprinderea – concurența, sezonali-tatea, scopul creditului care este determinat de structura acestuia.